

Cultuur in een netwerksamenleving

Brussel, 14-15 februari 2008

Onder de naam 'Under construction: cultuur in een netwerksamenleving' vond op 14 en 15 februari aan de VUB een conferentie plaats georganiseerd door Cultuurlab, de e-cultuurcel van onderzoeksgroep IBBT/SMIT en CHIPS vzw.

De eerste die op vrijdag in de track 'Virtuele cultuurparticipatie' aan het woord kwam, was **Gert Nulens**, de drijvende kracht achter Cultuurlab. Hij stelde de resultaten voor van een participatiesurvey waarin drie vragen centraal stonden: wie zoekt online informatie over cultuur, wie koopt online cultuurproducten aan, wie beleeft online cultuur?

Niet verrassend waren de opgemerkte verschillen op grond van leeftijd, opleiding en geslacht. Ook de bevinding dat de muzieksector erboven uitspringt en dat cultuur die in real life populair is, dat ook is in een virtuele omgeving, was weinig nieuws onder de zon.

Interessanter was de vaststelling dat 30% van de ondervraagden die beweren virtueel te participeren, dit maar zelden of nooit doen in real life, of anders geformuleerd: het reële en virtuele publiek overlapt voor 70%. Trekt online cultuur onverwachte publieken aan? Iemand uit de zaal vroeg om nuancering: als iemand die slechts eenmaal om de 6 maanden online iets beluistert/bekijkt, ook als participant wordt beschouwd, dan is cultuurparticipatie wel heel ruim genomen.

Daarna nam **Jos de Haan** (Erasmus Universiteit Rotterdam) het woord met een voorstelling van een onderzoek, uitgevoerd door Frank Huysmans, naar het internet als bron van cultureel-erfgoed informatie. Hoe gaan mensen op zoek naar informatie over het verleden? De conclusie was dat het receptieve een stuk belangrijker blijkt dan het actieve. Op de hoogte komen en blijven is voor de verschillende doelgroepen duidelijk belangrijker dan zelf informatie delen.

Jos de Haan presenteerde ook het onderzoek van Sylvie van der Poll naar het gebruik van theaterwebsites bij het publiek van 13 Nederlandse theaters. Het profiel van de digitale bezoekers lijkt op dat van de fysieke bezoekers. Die relatie tussen virtueel en reëel blijkt ook uit de bevinding dat 85% van de ondervraagden binnen 30 minuten reistijd van het theater woont, en dat de websites vooral gebruikt worden voor praktische doeleinden voorafgaand aan theaterbezoek.

Toch poneerde Jos de Haan dat er potentie is om via het internet een nieuw, groter publiek te bereiken. Dit ontlokte de zaal de bedenking hoe je dat louter virtuele theaterpubliek dan naar het 'echte' theater trekt, of geef je ze online voorstellingen en zo ja, is dat dan wel 'echte' theaterparticipatie?

In de namiddag schoof ik aan voor nog meer onderzoeksresultaten in de track 'Jongerencultuur en ICT'. Eerst nam **Hans Martens** (Universiteit Antwerpen) het woord. Hij is bezig met media-educatie en bracht een

analyse naar voren van de vijf werelden in INgeBEELD3, een audiovisueel vormend project met als doel het stimuleren van kritisch en creatief mediagebruik. Bij de vraag of de culturele en politieke doelstellingen van media-educatie via dit project wel bereikt worden, plaatste Hans Martens nogal wat vraagtekens.

Tim Van Lier (IBBT/SMIT) onderhield ons over Ketnet Kick, de online 3D multi-playeromgeving van de VRT voor Vlaamse kinderen. Ketnet Kick geldt als een good practice van een spel dat zowel creativiteit als samenwerking stimuleert, een goed voorbeeld ook van evenwicht tussen educatie en plezier. Rest nog de vraag waar zo'n digitale speelplaats voor kinderen thuishoort, in de vrije tijd of kan het ook in de klas?

Chris Vleugels (IBBT/SMIT) stelde dat de digitale generatie niet bestaat, dat het credo van iedereen prosument een mythe is. Hij had gedurende een periode van 10 maanden 17 jongeren gevolgd om te kijken of zij voldoen aan de hoge verwachtingen die men van de huidige generatie heeft. De 12-18 jarigen bleken slechts in geringe mate creatieve gebruikers: user-generated content beperkte zich

De virtuele cultuurparticipant?

bij het onderzochte panel tot het laden van foto's op een sociaal netwerk en een occasioneel filmpje op YouTube. Vooral cadeaus leidden al eens tot creatief ICT-gebruik: fotocollages, PowerPointpresentaties, verzamel-cd's van gedownloade nummers mét zelfgemaakt hoesje. Chris Vleugels concludeerde dat de creatieve mogelijkheden van ICT nog niet ten volle benut worden en dat daar zeker een rol voor het onderwijs in is weggelegd.

Ook in de volgende track, 'e-cultuurbeleid: kansen en uitdagingen', kwamen drie sprekers aan het woord.

Geert Wissink (Stichting Nederland Kennisland) hield een korte uiteenzetting over Beelden voor de toekomst, een grootschalig project om 100 jaar audiovisueel erfgoed te conserveren, digitaliseren en ontsluiten. Ik noteerde zowel de research blog als het Onderwijs Media Platform als de moeite om op te volgen.

De volgende twee sprekers kwamen van onze openbare omroep.

Walter Couvreur toonde eerst hoeveel procent van de zendtijd de tv- en radiozenders momenteel aan cultuur besteden. Klara kwam hier uiteraard uit als dé cultuurzender, maar waarom dit niet uitbreiden naar televisie, internet en mobiele toepassingen?

De VRT zal haar culturele opdracht verwezenlijken via het webplatform Klara.be en de drie dimensies van de Cultuurdelta: de VRT-kanalen, content van individuen én materialen uit de culturele sector. Alleen, die driehoeksrelatie met user-generated content en de culturele sector moet nog gerealiseerd worden, want tussen de partners blijkt menig rechtenprobleem in te staan.

Over de (auteurs)rechten én plichten die bij e-cultuur komen kijken, zette **Monika Meysmans** ook een boompje op. Als de VRT eigen producties wil uitzenden, moet ze al tal van contracten en regelingen treffen. Wanneer het dan gaat om uitwisseling van content met de culturele sector, wordt het allemaal alleen maar problematischer en ingewikkelder.

En dan was het tijd voor het debat. Enkele belangrijke spelers uit het culturele veld (Hugo Callens (Socius), Koen Roelandt (Forum voor Amateurkunsten), Karen Vander Plaetse (Vooruit), Carolien Coenen (CJSM), Kristof Michiels (IBBT)) lieten hun licht schijnen over de tien stellingen die moderator Gert Nulens hen aanreikte.

Waarom zat er niemand uit de bibliotheekwereld in dit panel? Ook die had interessante replieken kunnen geven op statements als:

- e-cultuurprojecten die op zoek zijn naar publieksvernieuwing, eindigen vaak in publieksverbreding en –verdieping;
- de cultuurparticipatie zal zelf een steeds grotere rol opnemen in de digitale cultuurruimte. Exit de expert en culturele canon;
- auteursrechten zijn niet langer houdbaar in de digitale cultuurruimte;
- de digitale kloof zal vanzelf verdwijnen;

Waar een wil is, is een (digitale) weg. De implementatie van digitale projecten is niet alleen een kwestie van kunnen, maar vooral van willen.

Deze conferentie heeft me vooral doen relativëren, hoewel relativering niet even duidelijk weerklonk in de stem van alle sprekers. Is vernieuwing via e-cultuur ijdele hoop in de zin dat je veeleer hetzelfde publiek op een andere manier zal bereiken dan echt nieuwe doelgroepen? Kan het internet cultuurparticipatie daadwerkelijk verhogen? Is het wel zo dat de jongeren van vandaag naast consumeren ook naar hartenlust (willen) produceren?

Voorts waren de gesprekken in de gangen weer geestverruimend. Iemand vertelde dat er pas sinds een zestal maanden vanuit (kleine) culturele organisaties meer en meer vragen komen over wat ze met web 2.0 kunnen aanvangen. De belangstelling op *Informatie 2007* voor alle lezingen die met web 2.0 te maken hadden, wees voor bibliotheken op een vergelijkbare ontluikende liefde.

De eerste volwaardige conferentie van Cultuurlab was meer dan geslaagd en verdient zeker een jaarlijkse editie. Houd hun blog in de gaten!

*Eva Simon, docente bibliotheekschool Gent
eva.t.simon@gmail.com*

School en openbare bibliotheek werken samen

Mechelen, 13 november 2007

Zijn school en openbare bibliotheek natuurlijke partners? Bestaan er samenwerkingsverbanden en hoe zien die er in de praktijk uit? Wat zijn de troefkaarten, waar zitten de knelpunten? Op deze en nog meer vragen zocht de werkgroep Schoolbibliotheken Secundair Onderwijs een antwoord aan de hand van een rondvraag bij zowat 1000 Vlaamse scholen en 300 openbare bibliotheken. De resultaten werden in november 2007 voorgesteld op de Dag van de Literatuureducatie in het Lamoterfgoedcentrum van Mechelen. Enkele projecten die de werkgroep op het spoor was gekomen, werden voorgesteld door de ontwerpers zelf. 'School en bibliotheek, samenwerken aan literatuureducatie' kreeg belangstelling vanuit bibliotheek- én onderwijswereld.

De werkgroep Schoolbibliotheken Secundair Onderwijs

Ann Schatteman van het Instituut Heilige Familie (Sint-Niklaas) stelde de werkgroep en de doelstelling in het kort voor. De werkgroep brengt verantwoordelijken van biblio-